

A paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs változásaiból az utóbbi évtizedek gazdasági-társadalmi változásainak kontextusában

Elnök úr, engedje meg, hogy a kiszabott idő indítása előtt három pontosítást megejthessek.

– Előadásom kulcsszava a „változás”, összhangban a kongresszus vezér-gondolatával,

– Adatközlőim idézett szövegeiben előfordul néhány triviális kifejezés, amit nem mellőzhetek, mert akkor a változás gondolatát is megsérteném a tárgyalandó kérdéskör egy felületén, hisz maga a szóhasználat is jelzi azt a társadalmi szintű mutációt, amit a címben megfogalmaztam. Adatközlőim tőlem bocsánatot kértek ezekért, hiányukban én ugyanazt teszem Önökkel szemben.

– Előadásom a paraszti társadalom intim világába nyújt, ha kis résen is, betekintést.

Mintegy négy évtizede folytatott szokáskutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy Bálint Sándor vélekedésével szemben, „az emberi életnek” nem „három nagy szüksége” [1]

van, ahogyan fogalmazott, hanem négy: születés, házasság, halál és **nemiség**

. Ez a felismerés késztetett arra, hogy az emberi sorsfordulatokra irányuló kutatásaimat a paraszti nemi életre is kiterjesszem. Rá kellett jönnöm arra, hogy a születés, házasság, halál, az emberi élet hármassága nem állhat önmagában. Hogy a nemiség kultúrája a paraszti lét megkerülhetetlen kötőanyaga. „Annyit nem imádkoztunk, s egyéb dolgainkról annyit nem beszélünk, mint erről”, mondja egyik adatközlőm. Ebből született és ezt bizonyítja 725 oldalon keresztül utóbbi könyvem,

Amikor az ember nincs es ezen a világon. Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs
Csíkszentdomokoson

[2]

2.120 kérdésem fonalán, 35 kiválasztott adatközlővel folytatott mintegy 1750 órányi beszélgetésből megláttam, hogy a paraszti lét talán egy területe sem ismer olyan erős és

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

gyakori konfrontációt a hagyomány és változás dialektikájában, mint a nemiség. Megláttam, hogy a hagyományos paraszti nemi kultúra és erkölcs normarendszere – bármennyire is a szegény és félelem övezte –, mennyire érzékenyen és sajátos módon reagálta le az utóbbi évtizedek gazdasági, társadalmi, kulturális stb. életének változásait.

Az óriási anyagból csak felvillantani tudok néhányat, többnyire korról korra.

„A nemi életet nem kell tanulni. Ahhoz se tanár nem kell, se igazgató nem kell, sem tanfelügyelő nem kell...Ez természetes dolog.”

Hetven éves férfi adatközlőm négy tagadó és egy állító mondata nem más mint a nemi felvilágosítással, oktatással szemben megfogalmazott paraszti állásfoglalás, mely a természetet és természetet fogadja el tanítómesterének, és csaknem mindent, ami ezen kívül vagy felül van, kritikusan, olykor csúfondárosan szemléli.

Ezzel szemben a hagyományos gyermekkori szexuális kíváncsiság és érdeklődés – leskelődés, hallgatóság – alakulásában semmihez nem hasonlítható fordulatot hozott a szexfilmek előbb belopakodása, később felszabadult lehetősége. Mindezek a felnőttek társadalmára is ugyanúgy hatottak: egyfelől kikezdték hagyományos szexuális szokásaikat, szemléletüket, másfelől megosztották és konfliktusokat gerjesztettek és gerjesztenek a nemzedékek között a nemiség megítélése, gyakorlása, a nemi kultúra és erkölcs terén.

A hagyományos paraszti társasági élet – esti beszélgetések – egészen új jelenségeként jegyeztem fel az 1989. előtti időből, hogy Felcsíkon, több házban, ősztől tavaszig, marosvásárhelyi, farkaslaki, és székelyudvarhelyi videósok szex- és pornókazettákat vetítettek zártkörű, bizalmas, többé-kevésbé törzs közönség előtt, 100 lejes belépti díjért. (Ez 10 kg cukor ára volt.) Ezeket kisebb-nagyobb eltéréssel, közmegegyezéssel vagy titokban, kíváncsisággal vagy megbotránkozó ellenérzéssel csaknem mind a három nemzedék látta. Ezen jelenségek közvetlen vagy közvetett gyermekszempontú következményeiből idézek, amit a golya-mese mai variánsának, a korábbi szemlélet replikájának tekintek:

„Olyant hallottam, itt nem messze, hogy az apja nézi a szex filmet s a leányka es nézi. Első osztályos.

– „Elmondom, amit nekem egy alkalomkor elmondott.

Azt mondja nekem, hogy »tudja-e keresztanya, ott vótunk mánánál, a másik onokatestvéreimmel s neztük a pornó filmeket.« Így, szószerint! Pornófilm. S mondom, tetettem magam, hogy te I. én még ezt nem es hallottam. Az milyen? »Há keresztanya, maga azt el se tudja képzelni, hogy azok milyenek.« Hát akkor, méges na, valamit mongyál. S azt mondja nekem, »de azt tudja-e, ez éjjel vót, s mű felebredtünk. Akkor néztük. Met ángyika békapcsolta, s mű es néztük.« S mondom, jó na, de..., milyen vót? Kíváncsi vótam, hogy lám, mit látott. Azt mondja nekem, »tudja-e, mi vót? A néni a bácsinak a petit megszopta, leszopta, s a bácsi a seggibe bédugta.« S erre egyet kacagott. S mondom neki, menj el, az nem lehetett úgy, nem jól láttad. S azt mondja, »de úgy vót. Met én még olyant es láttam, azt mondja, hogy rendesen szexeltek, s csinálták a gyermeket.« Ezt a divatos szót használta, így, ahogy mondom: szexeltek.

A legtöbb szülő megengedi a gyermekeknek, hogy ilyeneket nézzenek. Arra a kiírásra, hogy 12, 14, 16-on alóliaknak nem ajánlott, arra nem adnak semmit.

Na, ebből alakul ki ez a sok minden, hogy mindent látnak a gyermekek, mindent ki akarnak próbálni igen hamar, hogy ha már láttam, lám milyen.” (N. 45)

A szexlapok egyedi, alkalmoszerű becsempészése időben megelőzte a televízió megjelenését és, meglátásom szerint, egy előzmény nélküli társasági élet, de a falusi perverzió gerjesztője is volt. Ebben a vendégmunkások játszottak szerepet, akiktől kéz alatt lehetett vásárolni vagy ő maga hozott ajándékba (!), máskor meg kölcsönözte.

„Valahonnan örökké beszereztek egyet-egyet, s aztán nézték. Egymásnak odaadták, s ott mulattak rajta. Nevetgéltek rajta. Megjegyzéseik vótak: például vótak olyanok is, akik nézték az olyan jeleneteket, hogy ott...(szégyenkezve) szoptak. Most má elnézést, de... Voltak olyanok, hogy azt elítélték. A másik azt mondta, hogy nem hiszi el, hogy ilyen létezik, hogy ilyen megtörténhetik, csak így lerajzolják vagy lefestik... Aztán volt, amelyik mondta még azt es, hogy megpróbálná. Hogy lássuk, ez milyen?”

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

A serdülők viselkedésében pedig kialakult egyfajta fölényeskedő magatartás az egyre bátoratlanabb szülői intéssel, felvilágosítási szándékkal szemben. Ami korábban nem történhetett meg! És ez is erkölcsi változás: a szülők pszichikai terror, zsarolás alá kerülése. A 10-12 éves leánykák „odahajigált szavakkal” válaszolnak az anyjuknak: „Maga a tyúkot tojni ne tanítsa!” Az általános felháborodás ellenére egyre több a szemet hunyó, szemet hunyni kényszerülő szülő.

Akár forradalminak nevezhető változás az is, hogy “Van olyan szülő, hogy a fijának óvszert vesz. Tizenöt-tizenhat éves gyermeknek. Nem szégyelli azt elmondani egy szülő, hogy óvszert vett a gyermekének! Más előtt elmondani! Sajnos, így vátozik el minden. Mensz az úton, vagy nyitod ki a kaput, s látod a kotont eldobva. Hát azt nem egy nagy férfi dobja el! Ez csak gyermekmunka az ilyen.

Ezt a sok televíziót hibáztatom. S azt, hogy így megengedtek mindent. Az iskoláknál és az, hogy nem szabad a gyermekhez házanyúlni, nem szabad fegyelmezni, csak szóval, de finomval (!), me hanem visszaüt a gyermek. Képes a gyermek szembeálljon a tanárával vagy tanyítójával. A tanárok félnek a gyermekektől. Há ez nem volt. Ezek a mindenféle filmek, a sok diszkó. Met a diszkó szülte a legtöbbet. Me lesötétítnek, a világon minden rosszat elkövetnek...Ezek csinálták. A mulatság sem úgy van, mint régen. Minnyá oda vagyunk kerülve, hogy a templomba sem bírnak csendbe ülni.”

Az egyház is tehetetlen az új helyzettel, vagyis a hagyományos erkölcsi normarendszer lazulásával, megszégésével szemben. Az idősebb nemzedék és az egyház képviselői is úgy látják, hogy a hagyományok, elvek oldódása elsősorban a magyarországi példák hatására történik, ám mégis olykor nehéz szívvel hozott kompromisszumokra kényszerülnek.

„Most a fiatalok, együtt élnek valamennyit Magyarországon, s akkor hazajőnek, s el kell a szülők miatt járják az útját az esketésnek, s a pap nem akarja, »Eh! Nem számít, menyünk vissza, s ott megesketnek«. Na, így felelnek. S ezért, hogy egy kicsit esszefogják a családokat, ezeket a fellépéseket el kell fogadják. Megeteti, s három-négy hónap múlva keresztel.” (N. 67)

Mi történt tehát ezen a téren az utóbbi évtizedek során és miben ragadható meg egy másfajta nemzedéki konfliktus?

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

A hagyományos közösségben szokatlan gyorsasággal változott az általános hagyományos értékrend. Talán nem túlzok, ha értékrend robbanásról szólok. Az idősebb nemzedék nem tudja feldolgozni – sem mentálisan, sem pszichikailag – azt, amit lát és amit hall szexualitás terén az utcán, a szomszédban, a templomban, a tévében stb. Eddig nem tudott, nem ismert erotikus, szexuális szokások, viselkedések, erkölcsök özönével szembesül [3]: szexualizált test, -öltözködés, -ruházat, szemérmertlenség, erotikus helyzetek – hosszan tartó csókolózás – utcára, nyilvánosság elé vitele, a tévében látott nemi aktusok, pornográfia stb. Nem tud megbékülni olyan jelenségekkel, mint például az esti, éjszakai kimaradás, elhálás, udvarlási szokások, szemérmertlen testi közeledés, szülői intelem semmibe vétele. Ezekkel szemben jelentkezik az utóbbiak elítélő, bíráló szóáradata, vehemens visszautasítása, megvetése, a verbális undor, belenyugvás, tehetetlenség stb.

Miért viselkednek másképpen a mai fiatalok?

Számtalan tudomány keresi a választ: pszichológia, szexuál-pszichológia, pedagógia, szociológia, teológia [4] stb. Elfogadott, hogy az általános korai nemi érés az egyik oka.

Néprajzos szemmel vizsgálódva a korai társadalmi érésnek, pubertásnak is köze lehet mindehhez, amit szerintem az átmeneti, beavató rítusok túlzott kiterjesztése fokozott fel társadalmi szinten. Az egyházi, vallási, iskolai átmenetek korábbi szerény rítusait ma eltúlzott ünnepséggel, tisztelet- vagy díszebédekkel, bankettekkel, költséges, nemre szabott, ahhoz igazított ajándékokkal (pl. gépkocsi) toldják meg. A gyermeket, a serdülőt hamarabb tekintik a szülők is, a társadalom is felnőttnek, társadalmi szerepét felül értékeli, sőt licitálják, mint ahogy kijárna neki. Ha az egyikben kiváltságot, hirtelen bekövetkező és társadalmilag alig meg-, illetve kiérdemelt maturanduszi státuszt sugallnak a tudatába, a nemiség terén is ugyanaz alakul ki benne, illetve már azt revindikál magának.

Azzal is számolnunk kell, hogy nő a nemi, biológiai érés és a házasság, családalapítás közötti időszak. Az első előre jött, a második kitolódik vagy elmarad. Ma arról is beszélnek, illetve azt tapasztalható hogy a házasságot a párkapcsolat veszi át. A falusi társadalom urbanizálódik, amihez társul az ingázás, a városi iskolába való járás, ami egyben a szülői ház befolyását erodálja, gyengíti.

A fiatalok nemi viselkedése megváltozásának érdekes okát abban is látom, hogy a fiatal szükségét érzi társadalmi fontosságára, (ál)maturizációja bizonyításának, amit a korábbi nemzedékek házasságkötéssel, munkavállalással, családalapítással bizonyítottak és

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

fogadtattak el. Ami ma történik, az az idősebb és idős nemzedék szemében társadalmi rendetlenség és felfordulás. [5] A serdülő úgy gondolja, illetve bizonyítani akarja, hogy felnőtté, biológiailag, társadalmilag éretté vált. Aztán ki van téve az ámítások özönének, melyek az önámítást sugallják, a nemi teljesítmények kíváncsisága és vágya bűvöletébe kerül.

Lényeges változást tapasztaltam a paraszti erotika és nemi erkölcs alakulása tekintetében a házasság keretében is. A gazdasági, társadalmi stb. változások Csíkszentdomokoson (nemcsak itt) kialakították az eléggé népes "tétlen asszony" kategóriát. Ennek a jelenségnek egyik termékeny előidézője Balánbánya volt: az aktív férfi nemzedék jelentős része itt végzett pénzes, de férfi-pusztító munkát. Ennek közvetlen társadalmi és gazdasági hozadéka volt, de közvetve a nemi kultúra, nemi szokások, nemi erkölcs irányába is lényegesen kihatott. A korábban szerény családok gazdasági gyarapodásáról, a középkorú férfiak korai, szilikózisban való haláláról van szó! **Gyarapodott** a fiatal özvegyek száma. Egy másfajta szexuális stratégia, másfajta szexualizálódás alakult ki. A fiatal özvegyek jelentős száma nem ment újra férjhez, mert magas nyugdíjhoz jutott. A hallgatóságra bízom, gondolják tovább ezt a helyzetet.

1989 után újabb jelentős fordulat következett be. A házastársak közül sokan, kezdetben a férfiak, az utóbbi években az asszonyok/feleségek külföldön, elsősorban Magyarországon kezdett dolgozni. A családi pusztulás gerjesztője lett (: ha férfi a vendégmunkás, „neki egy-kettőre meg van adva a lehetőség a nőkre, a félrelépésekre”, amiből gyakran az következik, hogy esztendőbe 2-3-szor látogat haza a feleségéhez, gyermekeihez, „pénzt es nemigen küld”; „Sok baj van emiatt: féltékenységi, veszekedés, válás, és mindezek hátterében az oda-vissza pletyka mint intrika generáló, családi, közösségi békét fertőző tényező. Ha pedig az asszony a munkavállaló, róla „olyan hírek es jönnek, hogy esszefogott egy-egy férfivel..., hogy a bácsi megkényszergette a fehérnépet. De jó pénzeket hoznak haza.” A férfi-nő viszonyában lényeges fordulat az is, hogy a családok többségében az asszony több pénzt keres, mint a hagyományosan családfenntartó férj. Ezt is tovább kell gondolni. A kormánynak fel kellene figyelnie arra, hogy Romániában milyen nagy mértékben nő a külföldön munkát vállaló családok kötelékében a bűnözés, a súlyos testi sértésektől a brutális gyilkosságokig.

Ki gondolná, hogy a kollektivizálás, egy másfajta hierarchiára épülő gazdasági, szervezési szerkezet, új és másfajta helyzeteket teremtett a félrelépések megejtésére és a falusi „szocialista” (nemi) korrupció melegágya lett!? A magángazdaság megszűnt, a szezonális munkákat nem a családfő szervezte, irányította, hanem új gazdasági szereplők. Mind férfiak! A munkaerő többnyire nő volt. A csoportvezetők és brigádosok vezették a napi teljesítményt, adták a „pontok”-at. Tőlük függött az őszi osztalék. Később a nyugdíj.

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

„Egy olyan asszont tudok, hogy 16 éve van a kollektívába. Papíron! Ha valaki járt a kollektívába, ejjsze én jártam a legtöbbet, de én azt az asszont nem láttam tizszernél többet bent dolgozni. A 16 évet a találkákra kapta. S nyugdíjat es erre kap. Vót úgy, hogy egy találkával megvett hat évet, ott az irodába.” (N. 76)

Módosult a falusi típusú prostitúció is: egyre modernebb változatban összefonódik a pénzmosással. Korábban „Az özvegyasszonyok alkalmi fizetségért megengedték: egy-egy szekerecske tűzi fáért, a kert felszántásáért, valamilyen terménynek a hazahozataláért...” (N. 66) Viszont az előbbi törlesztési formák mellé felzárkózott az ajándék és a pénz. A tárgyi ajándékokra (ékszerek), többletpénzekre azonban magyarázatot kell adni otthon: ekkor indul be a pénzmosás kifinomult, a falusi társadalmi szerkezetre épülve, a komikumot egyáltalán nem nélkülöző, ám mégis elmés gépezete.

A nemi kultúra változásinak sorában mentális, pszichikai, szóhasználati módosulás következett be a modern óvszerek használata tekintetében is. Kiemelném a leghétköznapiabbat: a gumióvszert: beszerzésének, használatának körülményessége, gátoltság, tolvaj neve két generáció nemi kultúrájának komikus konfliktusát jeleníti meg:

„Most lássa-e, milyen szertelen világ lett?! Akárki megveheti. Én például a boltba, jaj kell kacagjam!, úgy három éve, egy este ott vótam, s bójó egy legén, s aszongya, hogy »Krisztina néni, kérek egy *gumicsizmát!*« Krisztina erre azt mondja, »csokoládést-e vagy eprest?«...Aztán a legénynek valami csomagocskát kiadott, s az elment. S kérdem, te Krisztina, tük gumicsizmát es árultok-e? Milyen gumicsizmát kért? Hát ez élelmiszer üzlet! S akkor mondja, hogy »Zsuzsa néni, kotton, csak így kérik a fiatalok, nem mondják, főleg az ilyen öregasszony előtt, mint maga es!« S mondom, de azt kérdezte, »epres-e, vagy csokoládés«, há avvl meg van-e tőtve a kottony? Me magyarul így mondják. Vagy csak olyan illatja van-e? Vagy az valami gerjesztő? Krisztina kacagott úgy, hogy vége vót az életinek. Aztán vót a másik botos, ott fejjel. Avval nagy barátnő vótam. Mondom, »Mari, gumicsizmája van-e?« S erre azt mondja, »magának kell-e?« Egyből tudta az es, miről van szó. S kérdem, há magától es úgy kérik-e? S azt mondja, »úgy hát! Van vaniliás es, epres es...« Hát ez olyan hülyeség!

Szóval, fel vannak a fiatalok így szabadítva. Most az élelmiszer boltokba mindenféle hülyeséget árulnak.” (N. 69)

Az idősek nemi kultúrájának alakulásáról nem szóltam, noha a mai gyermekek, serdülők, fiatalok nemi viselkedésén felháborodó idős nemzedék mentalitásának kétarcúságát, mint

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

változást is megtapasztaltam. Az aludni nem tudó, korábban olvasót morzsolgató, imádkozó asszonyok időtöltő szokásai éjszakai televízió nézésbe fordultak át:

„Most én is azt tapasztaltam, s az özvegyasszonyok es (!!!), hogy amikor nem tudok aludni, kapcsolom körbe a tévét... A szomszédasszonyok es mondják, hogy milyen mocskos filmeket mutatnak, s miket csinálnak... Én es sokszor kénozem a szemeimet, s hordom körbe a tévét. Hát én megmutatom magának, tanár úr, melyiken vannak ezek. Hogy melyik adást nézze maga es. (Keresi) Na, ezen vannak az olyan filmek: *Muzik*. Ezen. Tizenkettőkor kezdődnek a csóré menetek. Minden éjen. Kíváncsi vótam, hogy a nők mit tudnak csinálni egymás között. Met a nemi dologhoz ahhoz kell egy férfi s egy nő. Evvel így születünk. Ez ezelőtt mét nem vót?! Melegek s hidegek!? S ilyen homokosok, s homoktalányok (indulatosan). Mét nem vótak?! Ezek hogy lettek most a demokráciába?! Hol vótak mostanig? “ (N. 69)

Most, hogy az időm lejárt, engedje meg Elnök Úr, hogy csupán lajstromba foglaljam azokat a változásokat, amiről kellett/ kellene még szólni. Első helyre a Ceaușescu-féle abortusz törvényt helyezném, ami a nemi élet nyomorát váltotta ki az egész román társadalomban. Ezzel összefüggésben, tehát, kellene szólni a házi abortív praktikák a tudati mélyből való hihetetlen feltöréséről, az asszonyi külön „kötségvetési” kategória megjelenéséről, amivel (negyedévre, félévre, évre) fedezni lehetett a fogamzásgátló, magzatelhajtó szerek vásárlását; ezen szerek fekete kereskedelméről, hálózatának titkos kiépüléséről, az orvoshoz való jutás titkos és szigorúan bizalmas működéséről, az orvosi beavatkozás nem ritka etikátlanságáról, erköcstelenségéről; a Kent, benzin, sajt, borjúhús, cseresznye-, barack-, szilvapálinka stb. és a nemiség összefüggéseiről.

Szóval, mindezek néprajzi vonatkozásairól.

Összegezés helyett megállapítható, hogy a falusi nemi kultúra és nemi erkölcs társadalmilag, kulturálisan, gazdaságilag kiemelten determinált, és ez fordítva is igaz. A nemi kultúra változásai, mint valami szeizmográfok jelzik a gazdasági, társadalmi, kulturális élet rengéseit, rezgéseit. Eme kultúra tükröző képessége tehát kétségtelen.

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

Irodalom

BALÁZS Lajos

2009 *Amikor az ember nincs es ezen a világon*. Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíke szentdomokoson I. kiadás. Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda. II. kiad. 2010.

BÁLINT Sándor

1943 A parasztélet rendje. In: *A Magyar nép*. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet RT. Kiadás a, Budapest. 201-248.

FARKAS Gyula dr.

1975 Akceleráció, szexuális nevelés és felvilágosítás. In: *Ifjúság és pszichológia*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 283-300.

FÖLDÉNYI F. László

1991 Az elveszett egyensúly. Előszó. In: José Ortega y Gasset: *A szerelemről*. Akadémiai Kiadó. 7-20.

GRAFT, Wilhelm

Írta: Balázs Lajos

2011. augusztus 30. kedd, 09:16 - Módosítás: 2019. szeptember 28. szombat, 07:16

1992 Szexualitás – házasság – egyház. Bencés Kiadó, Pannonhalma.

[1] Bálint 1943. 206.

[2] Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 2009 I. kiad., 2010. II. kiad.

[3] Jellemző a nemiségre, szexualitásra vonatkozó eddig ismeretlen szavak nem ritkán komikus hangalakja: pl. dénes (DNS) vizsgálat az apaság megállapítására.

[4] Pl. Földényi 1991, Graft 1992.

[5] Vö. Farkas 1975. 291.

Normal 0 21 false false false HU X-NONE X-NONE MicrosoftInternetExplorer4 /* Style Definitions */ table.MsoNormalTable {mso-style-name:"Normál táblázat"; mso-tstyle-rowband-size:0; mso-tstyle-colband-size:0; mso-style-noshow:yes; mso-style-priority:99; mso-style-qformat:yes; mso-style-parent:""; mso-padding-alt:0cm 5.4pt 0cm 5.4pt; mso-para-margin:0cm; mso-para-margin-bottom:.0001pt; mso-pagination:widow-orphan; font-size:11.0pt; font-family:"Calibri", "sans-serif"; mso-ascii-font-family:Calibri; mso-ascii-theme-font:minor-latin; mso-fareast-font-family:"Times New Roman"; mso-fareast-theme-font:minor-fareast; mso-hansi-font-family:Calibri; mso-hansi-theme-font:minor-latin; mso-bidi-font-family:"Times New Roman"; mso-bidi-theme-font:minor-bidi;}

Elhangzott a 7. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszuson, Kolozsváron, 2011. augusztus 22-én.